

Мани, гностичният Апостол на Светлината (216-277)

Манихейството е единствената мъртва световна религия. В организираната си форма то е изчезнало много отдавна и повечето оригинални произведения на основателя на манихейството, пророка [Мани](#), са безвъзвратно изгубени.

Мани е роден във Вавилония, провинция в империята на Партите и късните Сасаниди. Произхожда от ирански род; баща му Патек принадлежи към юдео-християнска сектантска общност на елказити, наричани още мутазила (умити, преминали през очищение). Мани също бива приобщен към тях, но ревностното им законничество го отблъсква.

Нови религиозни възгледи той започва да проповядва след като няколкократно му се явява ангел на име ал-Таум (близък, двойник).

Обявява се за пророк и посланик на нова религия, която както той смята, е универсална и следва да се утвърди като световна. Но и, свързвайки себе си с християнската традиция, се обявява за Духа Утешител (Параклет), обещан на хората от Исус Христос.

Мани е силно впечатлен от визионерството на ап. Павел и от мисионерството на първите апостоли, особено на ап. Тома. Предприема пътуване до Индия, което е за него мисионерско, под покровителството на Шапур I обхожда с мисионерска цел Персия, Мидия и съседни на Вавилония земи. От мнозина е възприет като мессия, като нов пророк, индийците будисти “разпознават” в него очаквания буда Майтрея. Самият Мани смята, че “наследява” линия на пророчество от Адам, Сит, Исус, Заратустра, Буда, и се нарича “печат на пророците”, т. е. последен пророк. Названието “манихеи” се среща в семитски източници и идва от “Мани Хайя”, т. е. “Живият Мани”.

Възгледите на Мани и неговите последователи са детайлизирана с помощта на много понятия, персонификации, символи от различни традиции. А влиянието на манихейството се дължи вероятно не толкова на дълбочина на доктриналните постановки, които представляват доста сложна картина и остават вътрешно несъгласувани, колкото на личната харизма на основателя му и на активното мисионерство.

В началото вероятно мнозина са го възприемали наистина като пророк, но по-късно е обявен за еретик както в християнски, така и в зороастрийски среди, осъден е и посреща смъртта си в затвора.

Съчиненията на Мани са девет: “Шабурадан” (Книга, посветена на Шапур) на средноперсийски език, а на арамейски “Живото Евангелие”, “Съкровищница на Живота”, “Тайни”, “Предания” (Прагматейя, съдържаща митологични разкази), “Образ”, “Исполини” (интерпретация на библейския текст за древните хора исполини), “Писма” (Послания). Създал е и псалми и молитви, известен е като изящен художник, илюстрира сам текстовете си.

Разпространение на манихейството

В резултат на специалните мисии манихейството се установява със свои общности и в Рим и в различни райони на Римската империя, в Галия, в земите на Испания, в Сирия, в Палестина, Мала Азия. През V в. се предприемат по-решителни мерки за ограничаването на дейността им, включително и репресивни.

След смъртта на Мани центърът на общността остава в Селевкия (Ктесифон). Основните райони на разпространение са Хорасан, Хорезмия, Согдиана. От началото на VII в. манихейски общности се локализират в райони на Близкия Изток (Куча, Кашавар), както и в Централна Азия. В средата на VIII в. манихейството е прието за официална религия на империята на уйгурите. В Централна Азия то има продължително присъствие (до XIII в.), а в Китай езотерични манихейски групи съществуват до XVII в.

Преките връзки на манихейството с по-късни паракристиянски ереси на гностична основа (напр. с богомили и катарите) не са доказани.

Разпространение на манихейството през III-V век.

Манихейство